

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет «Одеська юридична академія»

**ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ:
НАУКОВО-ПРАКТИЧНИЙ ВИМІР
В УМОВАХ ВОЄННИХ ВИКЛИКІВ**

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної конференції

Одеса, 26 квітня 2024 року

Одеса
«Фенікс»
2024

УДК 005.332.2(4):316.42(477)“364”“20”(062.552)
Є 24

*Рекомендовано до друку вченою радою
Національного університету «Одеська юридична академія»
(протокол № 8 від 15.05.2024 р.)*

За загальною редакцією **С. В. Ківалова**

Відповідальний за випуск **М. Р. Аракелян**

Є 24 **Європейські орієнтири розвитку України: науково-практичний вимір в умовах воєнних викликів** : матеріали Міжнар.наук.-практ. конф. (Одеса, 26 квітня 2024 р.) / за заг. ред. С. В. Ківалова. – Одеса : Фенікс, 2024. – 1000 с.
ISBN 978-617-8430-05-4

У збірнику відображено наукові напрацювання вчених, практиків, військовослужбовців у теоретичній та емпіричній площині у сферах філософських основ, загальної теорії та історичних досліджень держави і права, актуальних проблем світових соціально-політичних процесів, соціології та психології в умовах повномасштабного військового вторгнення. Висвітлено питання загроз національній безпеці в їх конституційному вимірі у рамках міжнародного та європейського права, трудового права та права соціального забезпечення, земельного, аграрного та екологічного права, пов'язані з функціонуванням економіки та підприємництва в умовах європейського вибору України. Розглянуто проблеми інформатизації та цифровізації суспільства, захисту інформації та кібербезпеки в умовах військового вторгнення, питання методики викладання іноземних мов, теорії та практики перекладу, проблеми лінгвістики та журналістики. Відображено наукові напрацювання у сферах адміністративного права та процесу, фінансового, морського та митного права, організації та вдосконалення судоустрою, прокуратури, інших правоохоронних органів, адвокатури. Висвітлено питання кримінального права, кримінально-процесуальних аспектів кримінального провадження та кримінологічних особливостей протидії злочинності в умовах воєнного стану, криміналістики, судової експертизи, психології та медицини у забезпеченні судочинства, цивільного та сімейного права, інтелектуальної власності та патентної юстиції, цивільного судочинства, господарського права та процесу. Розглянуто актуальні питання діяльності сучасних бібліотек у закладах вищої освіти, фізичної підготовки здобувачів вищої освіти.

Збірник розраховано на наукових і науково-педагогічних працівників, здобувачів вищої освіти, практичних працівників у сферах юридичної, економічної, соціологічної, політологічної, психологічної, філологічної наук, журналістики та кібербезпеки тощо.

УДК 005.332.2(4):316.42(477)»364»»20»(062.552)

Матеріали видано в авторській редакції

ISBN 978-617-8430-05-4

© НУ «Одеська юридична академія, 2024
© Автори статей, 2024

<i>Радковська Ірина Сергіївна</i> КРИМІНАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ПРАВОПОРУШЕННЯ ПРОТИ БЕЗПЕКИ РУХУ ТА ЕКСПЛУАТАЦІЇ ТРАНСПОРТУ ЗА КК РЕСПУБЛІКИ ПОЛЬЩА	404
<i>Рутковська Анастасія Русланівна</i> КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВА ХАРАКТЕРИСТИКА ЗАКОНОДАВЧИХ ЗМІН У СФЕРІ КОНТРОЛЮ ЗА ЗБРОЄЮ	407
<i>Тарантинів Юрій Миколайович</i> ДО ПИТАННЯ ПРО КРИМІНАЛЬНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ У СФЕРІ СЛУЖБОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	409

СЕКЦІЯ 10. ПРОБЛЕМИ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

<i>Торбас Олександр Олександрович</i> НАЛЕЖНЕ ДЖЕРЕЛО ОДЕРЖАННЯ ЕЛЕКТРОННИХ ДОКАЗІВ ПРИ ОЦІНЦІ ЇХ ДОПУСТИМОСТІ В КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ	412
<i>Аленін Юрій Павлович, Волошина Владлена Костянтинівна</i> ПРО ДЕЯКІ ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ КПК З МЕТОЮ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ	414
<i>Макаренко Олександр Юрійович, Макаренко Наталія Анатоліївна</i> ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ЗАХИСТУ ІНТЕРЕСІВ КЛІЄНТА В КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	416
<i>Ракіпова Інна Василівна, Мельник Андрій Валерійович</i> ПРАВО ПОТЕРПІЛОГО НА ПРАВНИЧУ ДОПОМОГУ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ: КОНСТИТУЦІЙНІ ОСНОВИ	419
<i>Волошина Владлена Костянтинівна, Сидорчук Владислав Васильович</i> ДО ПИТАННЯ ДОТРИМАННЯ ЗАСАДИ ЗАКОННОСТІ ПРИ УХВАЛЕННІ СУДАМИ ВИРОКІВ	421
<i>Voloshyna Vladlena Kostyantynivna, Shylin Denys Viktorovich</i> THE RIGHT TO DEFENSE IN CRIMINAL PROCEEDINGS OF THE FEDERAL REPUBLIC OF GERMANY	423
<i>Гуртієва Людмила Миколаївна, Лукашкіна Тетяна Василівна</i> ДО ПИТАННЯ ПРО ЗАГАЛЬНІ УМОВИ ПРИЙНЯТТЯ ПРОЦЕСУАЛЬНИХ РІШЕНЬ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ УКРАЇНИ	427
<i>Дерев'янкін Сергій Леонідович</i> СКАСУВАННЯ ЗАПОБІЖНОГО ЗАХОДУ ВІДНОСНО ПІДОЗРЮВАНОГО У ЗВ'ЯЗКУ З ПРИЙНЯТТЯМ РІШЕННЯ ПРО ПЕРЕДАЧУ ЙОГО ДЛЯ ОБМІНУ ЯК ВІЙСЬКОВОПОЛОНЕНОГО	429
<i>Завтур Віктор Андрійович</i> ДЕЯКІ ПИТАННЯ ТЛУМАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ «ВТРАТИВ ЧИННІСТЬ ЗАКОН, ЯКИМ ВСТАНОВЛЮВАЛАСЯ КРИМІНАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ДІЯННЯ» ПРИ ЗДІЙСНЕННІ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОВАДЖЕННЯ, ПЕРЕДБАЧЕНОГО ГЛАВОЮ 36 ¹ КПК УКРАЇНИ	432
<i>Мурзановська Аліна Владиславівна</i> ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЗАКОННОСТІ ПРОВЕДЕННЯ СЛІДЧИХ (РОЗШУКОВИХ) ДІЙ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ: ОКРЕМІ ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКСЕОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ.	434
<i>Підгородинська Анастасія Вікторівна</i> ДИФЕРЕНЦІАЦІЯ ОСВІДУВАННЯ ТА ВІДІБРАННЯ БІОЛОГІЧНИХ ЗРАЗКІВ ПРИ ВИЛУЧЕННІ ЗМИВІВ	436
<i>Пожар Вадим Георгійович</i> ЩОДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВА НА ЕФЕКТИВНИЙ ЗАСІБ ПРАВОВОГО ЗАХИСТУ У ПІДГОТОВЧОМУ СУДОВОМУ ПРОВАДЖЕННІ.	439
<i>Стародубов Сергій Вікторович</i> ПОВНОВАЖЕННЯ ДІЗНАВАЧА ПРИ ЗАСТОСУВАННІ ЗАХОДІВ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОВАДЖЕННЯ	441
<i>Степаненко Андрій Сергійович</i> СТАНДАРТ ДОКАЗУВАННЯ ТА МЕЖІ ДОКАЗУВАННЯ: ПИТАННЯ СПІВІСНУВАННЯ	443
<i>Лукашук Каріна Русланівна</i> ОСКАРЖЕННЯ ПОВІДОМЛЕННЯ ПРО ПІДОЗРУ В КОРУПЦІЙНОМУ ПРАВОПОРУШЕННІ	445
<i>Гаркот Діана Юріївна</i> ПРОЦЕСУАЛЬНІ ВЛАСТИВОСТІ ПОКАЗАНЬ ІЗ ЧУЖИХ СЛІВ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ	447
<i>Гуменюк Аліна Сергіївна</i> УСТАНОВЛЕННЯ МІСЦЕЗНАХОДЖЕННЯ РАДІООБЛАДНАННЯ (РАДІОЕЛЕКТРОННОГО ЗАСОБУ): НОВЕЛИ ЗАКОНОДАВСТВА	449
<i>Драгунов Віталій Вікторович</i> КРИМІНАЛЬНІ ПРОЦЕСУАЛЬНІ ГАРАНТІЇ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВА НА СВОБОДУ ТА ОСОБИСТУ НЕДОТОРКАНІСТЬ НАРОДНОГО ДЕПУТАТА УКРАЇНИ.	452
<i>Журавльов Олександр Геннадійович</i> ЗАСАДИ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОВАДЖЕННЯ, ЯКІ МОЖУТЬ РЕАЛІЗУВАТИСЯ ПІД ЧАС СУДОВОГО РОЗГЛЯДУ.	453

ження, які набули чинності 14 березня 2024 року, покликані посилити відповідальність за вчинення кримінальних правопорушень у сфері безпеки руху у стані сп'яніння.

Список використаних джерел

1. Kodeks karny. URL: <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU19970880553/U/D19970553Lj.pdf>

2. Кримінальний кодекс України : Закон України від 05.04.2001 р. № 2341-III (у ред. станом на 28.03.2024). *Офіційний вісник України*. 2001. № 21. С. 1. Ст. 920. Код акта 18825/2001.

Ключові слова: кримінальна відповідальність, транспортні кримінальні правопорушення, суб'єкти кримінальних правопорушень, КК Польщі.

Keywords: criminal liability, transport criminal offences, subjects of criminal offences, Polish Penal Code.

Рутковська Анастасія Русланівна

Національний університет «Одеська юридична академія»,

аспірантка кафедри кримінального права,

директор юридичної клініки Національного університету «Одеська юридична академія»

КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВА ХАРАКТЕРИСТИКА ЗАКОНОДАВЧИХ ЗМІН У СФЕРІ КОНТРОЛЮ ЗА ЗБРОЄЮ

Сучасні виклики у сфері громадської безпеки вимагають постійного оновлення законодавства. Останні роки свідчать про значні зміни у законодавстві багатьох країн у сфері контролю за зброєю. Законодавчі органи впроваджують нові стандарти володіння, реєстрації та використання зброї, спрямовані на підвищення рівня безпеки громадян. Проте в Україні – це проблема глобального масштабу, адже, по-перше – ми живемо в умовах воєнного стану, по-друге – у нас відсутній єдиний нормативно-правовий акт, який би передбачав визначення основних понять в цій сфері та регулював обіг вогнепальної зброї для цивільних осіб.

На сьогодні існує три основних нормативно-правових акти, які регулюють суспільні відносини в сфері контролю за зброєю:

1. Інструкція про порядок виготовлення, придбання, зберігання, обліку, перевезення та використання вогнепальної, пневматичної, холодної і охолощеної зброї, пристроїв вітчизняного виробництва для відстрілу патронів, споряджених гумовими чи аналогічними за своїми властивостями металевими снарядами несмертельної дії, та патронів до них, а також боеприпасів до зброї, основних частин зброї та вибухових матеріалів Міністерства внутрішніх справ України, що впорядковує, зокрема, придбання, застосування зброї та видачу дозволів [1];

2. Постанова Верховної Ради «Про право власності на окремі види майна», де вказаний, перелік зброї, яка може та не може перебувати у власності громадян [2];

3. Постанова Кабінету міністрів «Про затвердження Положення про дозвільну систему», де роз'яснене поняття лише самої дозвільної системи, зазначений порядок зберігання об'єктів дозвільної системи та загальний порядок видачі дозволів на виготовлення, придбання, зберігання, облік, охорону, перевезення і використання предметів, вибухових матеріалів і речовин. Варто зазначити, що в цій Постанові містяться досить загальні норми, і їх можна віднести до бланкетних норм права, адже зазвичай вони посилаються в самому загальному виді до нормативно-правових актів Міністерства внутрішніх справ [3].

Насамперед варто зазначити, що ці документи є застарілими, адже запроваджувались вони одразу після здобуття незалежності Україною. За більш ніж 30 років стан суспільства, політична ситуація кардинально змінилась, а отже потрібно змінювати і наше законодавство,

аби воно було актуальним. Тому що у 2024 році досі не існує чіткого механізму законодавчої реалізації права громадян на вогнепальну зброю.

Зміни в законодавстві також мають прямий вплив на кримінальну ситуацію. За допомогою чітких визначень понять, конкретних правил та покарань за порушення закону, можна зменшити кількість злочинів, пов'язаних із використанням та обігом зброєю. Крім запобіжних заходів, законодавчі зміни також впливають на відчуття захищеності та справедливості в громадян, а також на загальну безпеку суспільства. Ефективний контроль за зброєю сприяє захисту прав громадян та зменшенню загрози тероризму та насильства, які, на жаль, широко розповсюджені в Україні.

Кримінально-правовий аналіз законодавчих змін у сфері контролю за зброєю є невід'ємною частиною оцінки їхнього впливу на суспільство, і зміни в кримінальному законодавстві відображають суспільний підхід до контролю за явищем пов'язаним з незаконним володінням, торгівлею та використанням зброї.

Отож варто згадати, що законодавці декілька разів створювали законопроекти. Вперше це було ще в 1994 році, і в подальшому спроби прийняти чіткий закон про зброю здійснювались неодноразово, проте всі вони не були реалізовані належним чином.

Наразі гостро стоїть проблема чіткого законодавчого регулювання обігу зброї. Суспільство бажає відчувати себе в безпеці, а тому наполягає на поновленні розгляду останнього поданого законопроекту «Про зброю» та ухвалення інших законів, які б надали громадянам ширші права на володіння вогнепальною зброєю. Зокрема голова наглядової ради ВГО «Українська асоціація власників зброї» Г. Учайкін створював петицію до Президента України, в якій просив доповнити ст.27 Конституції України положенням, в якому буде закріплене право громадян на вільне володіння вогнепальною зброєю «для захисту свого життя і здоров'я, житла та власності, життя і здоров'я інших людей, конституційних прав і свобод у разі узурпації влади, посягань на конституційний лад, суверенітет та територіальну цілісність України», а також «ухвалити Закон «Про цивільну зброю і боєприпаси» № 1135-1 [4]. Досить радикальні прохання, проте для прийняття таких рішень необхідно оцінювати ситуацію загалом, адже існує багато загрозливих факторів: політичний стан, загальний психологічно напружений стан суспільства та історичні обумовлення даних проблем.

Аби зрозуміти перспективи розвитку даного напрямку варто звернутись до досвіду іноземних країн, які вже мають чітке законодавче врегулювання використання та обігу вогнепальної зброї серед цивільного населення. Наприклад, Сполучені Штати Америки, чий досвід законодавчих ініціатив сягає ще у кінець 18-го століття, коли були прийняті поправки до Конституції країни та узаконено право громадян вільно зберігати та носити вогнепальну зброю. Додатково право американців зберігати вдома зброю для самооборони було закріплено на рівні постанов та рішень Верховного суду США. Окрім цього, влітку 2022 року було прийнято рішення про дозвіл носіння зброї і за межами будинку [5]. Задля об'єктивності не варто забувати і про те, що в цій країні існує також і високий рівень злочинності, який зумовлений, зокрема, вільним доступом до зброї та боєприпасів.

Якщо розглядати країни Європи з кодифікованим законодавством про зброю, то, до прикладу, в Чехії, Хорватії, Швейцарії, Фінляндії, Естонії наприкінці 20-го століття національна політика повністю зорієнтувалась на значному зменшенні обігу незаконної зброї. Були запроваджені перманентні вилучення зброї, введені в дію закони про зброю, створені обов'язкові реєстри зброї та її власників, створилась чітка некорумпована система отримання дозволів на володіння вогнепальною зброєю, успішно застосовувались програми амністії, які були націлені на боротьбу з широко поширеним явищем незаконного володіння вогнепальною зброєю серед цивільного населення, та інші урядові заходи, які стимулювали добровільну здачу зброї. І варто зазначити, що навіть в найбільш розвинених країнах постійно виникають нові законодавчі ініціативи для вдосконалення тих чи інших нормативно-правових актів, які дозволяють чи забороняють використання вогнепальної зброї цивільним населенням.

Водночас в таких лояльних та ліберальних країнах сам факт права на наявність зброї для самозахисту не означає, що власник має необмежені можливості її використання. Діє великий ряд обмежень, бо застосування цієї ж зброї може мати місце лише у разі крайньої необхідності – і громадяни, в більшості випадків, це усвідомлюють.

В нашій країні зараз вкрай необхідні такі зміни, проте суспільство має розуміти, що це не короткотривалий, складний та навіть психологічно-залежний процес, який буде реалізовуватись поступово. Законодавець, в свою чергу, має розуміти, що досвід зарубіжних країн прямо свідчить про те, що запровадження чіткої системи законотворчих актів, які б регулювали обіг зброї – є ще одним кроком до збільшення рівня безпеки, розвитку та цивілізованості в Україні. Важливим фактором для розуміння є і те, що єдиного системного підходу до вироблення збройної політики не існує.

Але все ж залишається беззаперечний факт – належне правове регулювання є обов'язковим атрибутом ефективної реалізації державної політики у сфері легалізації вогнепальної зброї. Тож прийняття в Україні відповідного закону, а також постійне вдосконалення уже існуючих постанов та інструкцій, дозволило б значно зменшити випадки незаконного поводження зі зброєю та підвищити загальний рівень громадської безпеки.

Список використаних джерел

1. Про затвердження Інструкції про порядок виготовлення, придбання, зберігання, обліку, перевезення та використання вогнепальної, пневматичної, холодної і охолощеної зброї, пристроїв вітчизняного виробництва для відстрілу патронів, споряджених гумовими чи аналогічними за своїми властивостями металевими снарядами несмертельної дії, та патронів до них, а також боєприпасів до зброї, основних частин зброї : наказ М-ва внутр. справ України від 21.08.1998 р. № 622 : станом на 23.06.2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0637-98#Text>

2. Про право власності на окремі види майна : постанова Верховної Ради України від 17.06.1992 р. № 2471-XII : станом на 24.01.1995 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2471-12#Text>

3. Про затвердження Положення про дозвільну систему : постанова Кабінету Міністрів України від 12.10.1992 р. № 576 : станом на 19.05.2022 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/576-92-п#Text>

4. Законодавчо затвердити право громадян України на захист : петиція до Президента України від 29.08.2025 р. № 22/000040-еп. URL: <https://petition.president.gov.ua/petition/40>

5. Supreme Court ruling expands US gun rights / Anthony Zurcher, Bernd Debusmann Jr, Boer Deng. URL: <https://www.bbc.com/news/world-us-canada-61915237>

Ключові слова: зброя, громадська безпека, обіг зброї, суспільство, законодавство про зброю, вогнепальна зброя.

Keywords: arms, public safety, arms trafficking, society, arms legislation, firearms.

Тарантинов Юрій Миколайович

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
аспірант кафедри кримінального права*

ДО ПИТАННЯ ПРО КРИМІНАЛЬНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ У СФЕРІ СЛУЖБОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Реалізація програм побудови правової незалежної держави потребує використання усіх загальних засад демократичного цивілізованого розвитку. Певну роль в такій діяльності повинні відігравати правові засоби, охоронного характеру включно. Своє завдання в реаліза-